

Mihai Eminescu în căutarea „cuvântului ce exprimă adevărul”

Mariana FLAIȘER*

Key-words: *translator, Rötischer, neologism, euphony, eruditionis*

În unele articole din presa vremii, în recenzii, în scrisori, Mihai Eminescu își exprimă, deseori, opiniile privind limba română, necesitatea traducerilor unor opere importante din literatura universală sau din diferite științe în limba română. Mai presus de aceste păreri fulgurate stau creațiile lexicale proprii din întreaga sa operă într-o limbă românească ale cărei virtuți poetice Eminescu știe să le descopere și să le crească într-un mod inegalabil până la el și de la el înspre eternitate. C. Noica nota cu sensibilitate despre „jocul [eminescian] al *gândului* și *cuvântului* cu ele însele [când] nu se joacă decât cel care s-a împătimit în ele, până a deveni din supus, al lor stăpân” (Noica 1992: 142). „Jocul cuvântului și gândului” s-a desăvârșit în timp prin alegerea dintre toate plăcerile lumii, „a petrecerii” în lumea cărților, fapt care i-a înlesnit formarea unei vaste culturi.

De altfel, G. Călinescu cercetând „hotarele *culturii* lui Eminescu” ajunge la concluzia că poetul „n-a fost un monstrum eruditionis, dar a fost un om foarte cult” (Călinescu 1976 I: 356, 553). Una din ipostazele omului de cultură, Eminescu, pe care exegeza eminesciană a avut-o mai puțin în atenție este aceea de *traducător*. Având o permanentă preocupare pentru cultivarea limbii române, Eminescu este de părere că traducerea din epoca sa nu trebuie să se rezume la texte de „valoare îndoielnică” care nu slujesc nici culturii și nici „curățeniei limbii românești”.

Traducerea unor scrieri fără valoare este munca cea mai ușoară care dispensează pe scriitor de producerea proprie și de la cumpănirea termenilor... Traducătorul trebuie să cumpănească cuvânt cu cuvânt și frază cu frază (Eminescu 1970: 64).

Dacă se face un inventar al scrierilor traduse de Eminescu, se observă, lesne, că poetul rămâne credincios crezului său și alege, în general, mari opere ale culturii universale, din domeniul filozofiei, sau al literaturii și al teoriei literare¹. Asupra valorii traducerilor lui Eminescu, a limbii române din lucrările traduse, cercetători precum I. Pogoneanu, G. Călinescu, Zoe Dumitrescu Bușulenga, C. Noica, D. Caracostea, Ioan Rotaru, Aurelia Rusu, Ioan Oprea au evidențiat rolul autorului în structurarea terminologiei filozofice, a formării limbii române moderne,

* Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa”, Iași, România.

¹O listă a traducerilor realizate de Eminescu aflăm în Călinescu 1976 I: 340–349.

menționând, în același timp, și unele scăderi ale tălmăcirilor eminesciene: „înfățișarea ușor arhaică a unor cuvinte, o puternică nuanță ardeleană în unele traduceri”, aspectul uneori „greoi, neclar al limbii”. Sunt opiniile lui Pogoneanu reluate de C. Noica (1992: 282). În toate comentariile referitoare la traduceri eminesciene este apreciată „seriozitatea muncii de traducător, Eminescu [gândind] cuvântul în funcție de context” și luând în considerare „bogăția de nuanțe a termenului”, dovadă fiind notele marginale și sublinierile din textul tradus (Noica 1992: 301). Zoe Dumitrescu-Bușulenga surprinde sintetic urmările actului traducerii în creația eminesciană, în general, originalitatea receptării și prelucrării izvoarelor². Traducând din Röttscher, Moritz Lazarus, Machiavelli, la doar 18–20 de ani, Eminescu dovedește o deosebită maturitate în gândire, în felul în care interpretează textele și ideile din aceste traduceri, idei fructificate în scrierile sale ulterioare, în mod particular în publicistică, în cronicile dramatice, în comentariile privind creațiile literare ale timpului dar și în opera sa literară.

Urmărind aspectul limbii române din traduceri eminesciene se pot observa unele particularități lexicale care îl integrează pe autor printre contemporanii care se confruntau cu aceleași „scăderi” ale limbii române în diferite domenii științifice, cu dificultăți în traducerea și adaptarea împrumuturilor.

Astfel, o caracteristică a traducerilor eminesciene este prezența unui număr însemnat de termeni populari, elemente lexicale resemantizate sau supuse unor procese derivative care să înlesnească o cât mai mare apropiere de sensul termenilor originali. Folosirea elementelor lexicale populare, fie în scrierile literare, fie în traduceri menționate, nu a fost motivată de vreo atitudine antineologizantă a poetului ci, mai degrabă, de convingerea că în alegerea cuvintelor noi în locul celor vechi trebuie să existe o dreaptă măsură.

A primi în locul vorbei românești una latină [de exemplu], a primi un sinonim care însemnând aceeași, înseamnă totuși și altceva, o altă nuanță a înțelesului, asta înseamnă a-și înăvuiți, a-și înnobila limba (Eminescu 1970: 227).

Dacă în lirică, sau proză, libertatea creatorului de a-și alege cuvintele potrivit gândului și simțirii era totală, în traduceri Eminescu avea de surmontat două mari obstacole, pe de o parte, corpusul încă nefinisat al terminologiei filozofice, al limbajului științific în general, și o altă dificultate, ca o consecință a lipsurilor amintite, necesitate adaptării termenilor neologici sau folosirea termenilor populari românești și crearea altora pe terenul limbii române³.

În traducerea cărții lui Röttscher, *Arta reprezentării dramatice* (Eminescu 1979), dar și în celelalte traduceri, se observă o permanentă încercare a autorului de a *impune termenul popular* în locul neologismului, dublând elementul lexical împrumutat prin notații deasupra cuvântului sau la marginea paginii, ca în exemple

² În *Prefața* la volumul Eminescu 1984: XVII, Zoe Dumitrescu-Bușulenga scrie: „Întâlnirea cu o idee a generat mai întâi, imagini literare, a produs în artist o bruscă explozie pe tărâmul creativității specifice, și abia mai târziu s-a cristalizat în întrupări oarecum teoretice”.

³ Ioan Oprea (1996: 164) notează în acest sens: „Pentru Eminescu, un pasionat al expresiei din textele vechi și un admirator al limbii populare... a uza în exprimarea filozofică de posibilitățile oferite de limba veche și populară era un act de reabilitare a tezaurului ascuns, pe care omul de cultură are datoria de a-l redescoperi și a-l repune în valoare”.

următoare: **demandațiune** (cerință) (Eminescu 1979: 210), **va devina** (< fr. *deviner*) (ghici) (*ibidem*: 248), **ecoul** (răsunetul) (*ibidem*: 195), **fatigele** (dificultățile) **laboarei** (muncii) (*ibidem*: 192), **modul și maniera formării** (chipul pentru modul [n.n.]) (*ibidem*: 185), **se vede silit a nega** (a se lepăda de) (*ibidem*: 184), **pondul** (greutatea) (*ibidem*: 195), **pasagele** (locurile) (*ibidem*: 384), **principală** (de căpetenie) (*ibidem*: 354), **sulevează** (ridică) (*ibidem*: 348), **ilustrează** (deosibește) (Eminescu 1984: 41), **infinite** (nemărginite) (*ibidem*: 121), **nulitatea** (nimicnicia) (*ibidem*: 43), **perturbat** (împiedicat) (*ibidem*: 48), **mintea pură** (curată) (*ibidem*: 47) etc.

O altă categorie de termeni populari românești din traduceri eminesciene o constituie, de data aceasta, cuvintele vechi românești selectate de Eminescu pentru a înlocui elementele lexicale originare, sau cuvinte create prin derivare, uneori prin resemantizare. Astfel de termeni sunt: **auzitor** (pentru *auditor*) (Eminescu 1979: 293), **concântec** (*ison*) (*ibidem*: 292), **omul își fățărăște** (*își expune*) **individualitatea** (*ibidem*: 193), **greumântul** spiritului (*ibidem*: 217), **plină de-ncântec** (încântare) (*ibidem*: 205), **am făcut o îndegetare** (*ibidem*: 240), **declamațiune miruită** (*blagoslovită*) (*ibidem*: 335), **să prevază**, în loc de **să transpară** (*ibidem*: 324), **sperioșia** cugetării (*ibidem*: 339), **opera supratrăiește** (*ibidem*: 205), **defectele timpuoziității** (*ibidem*: 216), **calea științelor se îmburuiează** (concrește) (Eminescu 1984: 64), **secăciunea frazei** (*ibidem*: 15) etc.

Multe dintre exemplele de mai sus sunt calcuri lingvistice, cu o mai mare frecvență întâlnindu-se *calcurile de expresie*⁴ de tipul: **auzitor** (Eminescu 1979: 293), **concântec** (*ison*) (*ibidem*: 292), **plină de-ncântec** (*ibidem*: 205), **am făcut o îndegetare** (*ibidem*: 240), **neatârnat** (*nependent*) (*ibidem*: 233), **opera supratrăiește** (*ibidem*: 212), **timpuoziitate** (*ibidem*: 216), **aprețieri** (**aprețuri**) (Eminescu 1984: 47), **soiuri ale vieții spirituale** (*speții*) (*ibidem*) etc.

Formele lexicale derivate ca *a îndegeta*, *concântec*, *-ncântec*, *timpuoziitate*, *a supratrăi* etc. se pot decodifica relaționând modelele inițiale din limba donatoare cu termenii folosiți în traduceri de Eminescu.

Contextul „am făcut o îndegetare cum poate să lucre natura...” (Eminescu 1979: 240) permite interpretarea lui *a îndegeta*, *a indica*, *a arăta*, dar și *a clasifica* (index având și accepția de ‘clasificare’). *A supratrăi* (*ibidem*: 212) calchiază neologismul francez *survivre*. Forma *a supratrăi* nu s-a impus, astăzi utilizându-se *a supraviețui*. *Timpuoziitate* pare a fi o creație lexicală care ar trebui să echivaleze neologismului francez *temporalité*, după modelul căruia (*timp* + sufixul lat. *-itas-itis*) a fost construit derivatul românesc. Interesante sunt și cuvintele *ncântec* (*încântec*) pentru *încântare*, *farmec* și *concântec* (pentru *ison*), două derivate cu prefixele *in-*, respectiv *con-* și care se înscriu în categoria calcurilor lingvistice. De ce preferă Eminescu expresia „plină de-ncântec” (*ibidem*: 205), când în opera sa lirică folosește, frecvent, pentru aceeași noțiune, *farmec*? Opinăm că forma *-ncântec* s-a potrivit mai bine contextului care descria jocul unei actrițe franceze. Prin urmare, Eminescu a căutat un echivalent românesc care să fie, ca gen și formă, apropiat elementului lexical francez, *enchanter*. De altfel, câteva fraze mai departe, folosește sinonimul *farmec*. *Concântec* explică, de fapt, ce este *isonul*, o melodie care însoțește o altă melodie.

⁴ Pentru mai multe detalii referitoare la problema calcurilor lingvistice, vezi Munteanu 1990: 2160.

Printre creațiile lexicale eminesciene se află verbele *a aprețui*, *a prevedea* (să prevază), *să transpară* (*ibidem*: 324) care calchiază modelele franceze: *apprécier*, *transparaître*.

Deși în secolul al XIX-lea, nu doar în spațiul românesc, dar și pe plan european, existau opinii ferme în contra neologismelor, care cereau folosirea cu parcimonie a acestora, uneori chiar excluderea lor din limbă, în scrierile eminesciene, neologismul este o realitate lexicală mereu prezentă. În consonanță cu ideile timpului și cu opiniile maioreștiene (care scria: „neologismul fiind un produs intelectualizat este lipsit de seva expresiei poetice” – T. Maiorescu, apud Caracostea 2000: 267), Eminescu declară, poate prea devreme, că „epoca experimentării cu vorbe și forme străine au trecut” (apud *ibidem*: 267). Prezența în număr mare a neologismelor, „a vorbelor și formelor străine” în traduceriile lui Eminescu, în opera sa, în general, contrazice părerile acelor care îl considerau pe poet un antineologizant. În acest sens, G. Călinescu scrie: „Dar că Eminescu fugea de neologism, aceasta nu e adevărat [...] versurile lui cuprind neologisme dintre cele mai tehnice” (Călinescu 1976 II: 493).

Impresionant este mai ales efortul traducătorului de a adapta neologismele, și așa cum am menționat, de a găsi corespondentele românești cele mai adecvate⁵. Cercetările referitoare la neologismul eminescian din traduceri pun în evidență următoarele realități: în textele traduse de Eminescu, în Kant și în transcrierea logicii lui E. Murgu, o pondere însemnată o au latinismele. I. Oprea vorbește de „amprenta latinistă din opera filozofică ca urmare a utilizării numărului ridicat de glose cu termeni și expresii latinești” (Oprea 1996: 168).

Pe lângă termenii latinești, un număr însemnat de neologisme de proveniență franceză demonstrează că în traducerea lui Röttscher, de pildă, Eminescu „folosea un dicționar german–francez, fapt care explică intercalarea [corespondentelor] franceze” (Aurelia Rusu, în note la Eminescu 1979: 723) în text, între termeni germani și românești. O constantă a traducerilor, menționată de exegeza eminesciană, este prezența neologismului în imediata apropiere a termenului popular românesc. Inventarul de termeni pe care l-am făcut pe baza traducerilor din Kant (*Critica rațiunii pure*) și Röttscher (*Arta reprezentării dramatice*) întărește concluziile menționate. Trebuie accentuată, totuși, modernitatea unor vocabule din categoria neologismelor, care pentru acea vreme reprezentau îndrăzneli lexicale, dar mai ales, o serioasă cunoaștere a limbilor străine (germană, franceză, latină) și o vastă cultură.

Astfel de neologisme sunt: *a adera* (*adhera*) (Eminescu 1979: 90), *coexistență* (*ibidem*: 401), *concept* (*ibidem*: 167), *elucubrațiuni* (*ibidem*: 343), *pregnant* (*ibidem*: 302), *a prevala* (*ibidem*: 393), *aberațiune* (Eminescu 1984: 30), *afinitate*, *a rejecta* (*ibidem*: 53), *asertiune* (*ibidem*: 48), *percepțiune* (*ibidem*: 153), *persuasiv* (*ibidem*: 48), *stimul* (*ibidem*: 23) etc. Între neologisme, unele păstrează încă forme neadaptate fonetic sau care nu au o încadrare morfologică convenabilă: *atrapare* (Eminescu 1984: 223), *audacie* (*ibidem*: 256), *tonuri base* (‘joase’, [n.n.]) (*ibidem*: 321),

⁵ Zoe Dumitrescu-Buşulenga, în Eminescu 1984: X, afirmă: „Foarte numeroasele echivalențe sinonimice trădează într-adevăr un exercițiu îndărătnic de fixare a noțiunilor unor ramuri de activitate artistică încă nu adânc împământenită la noi, de asimilare și încetățenire a acestora”.

busilogiul în esecuciune (*busiller*) (*ibidem*: 189), **chietudinea** reflexiunii (*ibidem*: 226), **conquista** (*ibidem*: 171), **creatrice** (*ibidem*: 200), **devinează** (*ibidem*: 272), **ensamblu** (*ibidem*: 171), **eturdismenul** de sine (*ibidem*: 454), **urechea rudă** (< fr. *rude*) (*ibidem*: 302), **să sacreze** (*ibidem*: 202), **plastică tranquilă** (*ibidem*: 195), **veritate naturală** (*ibidem*: 203) etc.

Exemplele menționate pun în lumină dificultățile de adaptare a neologismelor de diferite proveniențe, introduse în limba română prin traduceri, dificultăți pe care mulți oameni de cultură ai secolului al XIX-lea le semnaleză în preambulul scrierilor lor. Fără îndoială că în cuprinsul paginilor din traduceri se întâlnesc și stângăcii lexicale, creații derivate de tipul: *câștigabil*, *actorlâc* (Eminescu 1979: 227), *necesibil* (*ibidem*: 268) etc. Fără a fi făcut o statistică a termenilor populari, neologici, xenisme, arhaisme din traduceri eminesciene, se poate aprecia că limba română din textele menționate este echilibrată și, mai ales, dominată de suflul modernității. Călinescu scria în acest sens că frumusețea limbii lui Eminescu nu stă în numărul mare de neologisme sau arhaisme, ci în felul în care sunt asociate „vorbele sale se conturează mai mult prin idee și muzică decât prin culoarea lor lexicală” (Călinescu 1976 II: 518). Prezența neologismelor în traduceri și constanta tendință a autorului de a le înlocui cu vocabule românești impun un scurt comentariu referitor la sinonimia (echivalența semantică) a termenilor folosiți de Eminescu. Încercările lui Eminescu de a afla cuvântul potrivit, felul în care selectează corespondentele lexicale pentru termenii din textul original, trădează structura lirică, sensibilitatea poetică a autorului, încât, pe bună dreptate, s-a făcut afirmația că citind aceste traduceri ai impresia că sunt texte eminesciene⁶. Aproape fiecare rând din textele traduse este plin de adnotări și paranteze în care scriitorul propune variante pentru termenii traduși, dovadă a căutării febrile a „cuvântului ce exprimă adevărul”. Iată câteva exemple de termeni, în viziunea lui Eminescu, echivalenți semantic: **afinitate** (*înrudire*) (Eminescu 1979: 436), **asprimea conceptului** (*ideii*) (*ibidem*: 167), **cuprinsul** (*ținutul*) (*ibidem*: 177), **cuvânt** (*vorbă*) (*ibidem*: 177), **demandațiune** (*cerință, pretențiune*) (*ibidem*: 210), **contraste disparate** (*desperechiete*) (*ibidem*: 177), **doză de confiență** (*măsură*) (*ibidem*: 222), **fructiferă** (*fructuoasă*) (*ibidem*: 167), **educațiunea** (*cultivarea*) **tonului** (*ibidem*: 267), **patos fals** (*dezbăierat, crăcănat*) (*ibidem*), **inspiciune** (*examinare, cercetare, inspectare, înțelegere*) (*ibidem*: 309), **să se împreune** (*întrunească*) (*ibidem*: 168), **întâmplătoare** (*ocazională*) (*ibidem*: 372), **mijloace** (*moienuri*) (*ibidem*: 268), **declamațiune moartă** (*stearpă, goală, seacă*) (*ibidem*: 247), **periferia** **vocei** (*circumferință*) (*ibidem*: 327), **a premerge** (*a precede*) (*ibidem*: 90), **reîntinerirea** **unui spirit** (*rejunirea, junirea*) (*ibidem*: 170), **image rotunzită** (*rondă*) (*ibidem*: 176), **știința unei arte trebuie să se sature** (*să se îndoape, să se ghiftuiască*) (*ibidem*: 167), **suferință** (*mărtiriu*) (*ibidem*: 247), **suflare** (*aspirațiune*) (*ibidem*: 307), **timbru** (*sunet*) (*ibidem*: 327), **ton nazal** (*sunet*) (*ibidem*: 307), **veritabilitatea** (*autenticitatea*) **talentelor** (*ibidem*: 231), **artizani ai rațiunii** (*artiști ai cugetării*) (Eminescu 1984: 55), **facultăți cognitive** (*simțuale, conșciintive*) (*ibidem*: 99), **cumpănă** (*a cumpăni, [n.n.]*) (*compară*) (*ibidem*: 208), **hotară** (*margini*) (*ibidem*: 68), **împărțeață**

⁶ „Trecând peste traduceri eminesciene trăiești ciudata senzație că textul aparține tămălcitorului în așa măsură sunt de adevărate, de vii, de el însuși”, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, în Eminescu 1984: XXXVIII.

(*împărțitură*) (*ibidem*: 77), **a mântui** (*a sfârși*) o lucrare (*ibidem*: 41), *se simte perturbat* (*împiedicat*) (*ibidem*: 48), **poleială** (*lustrul*) adevărului (*ibidem*: 113), **conștiință reală** (*aievea*) (*ibidem*: 69), **scrutare** (*cercetare*) (*ibidem*: 86) etc.

Pentru exemplele de mai sus există câteva posibile explicații referitoare la alegerea termenilor. Astfel, în căutarea unui echivalent românesc pentru termenul străin, în aflarea unui sinonim apropiat neologismului din textul tradus, Eminescu preferă să păstreze neologismul care exprimă mai clar, mai sigur, ideea. De pildă pentru *ton* și *timbru*, Eminescu traduce prin același termen *sunet*. Nemulțumit de confuzia care ar fi intervenit în text, alege, în mod corect, cuvintele din textul original. Alteori, eufonia cuvintelor, relaționări imperceptibile de profunzime, au putut dicta alegerea între *cuvânt* și *vorbă*, *cuprins* sau *ținut*, *a mântui* și *a sfârși*, *poleiadă* și *lustru* etc.

Este unanim acceptată ideea că sinonimia perfectă este o realitate lexicală greu de întâlnit. Se admite totuși existența unei *echivalențe semantice* în cazul termenilor care pot să acopere, satisfăcător, semantismul unor vocabule dintr-un text aparținând altui spațiu lingvistic. În acest caz, se poate face trimitere la conceptul coșerian al sinonimiei – componentă a universaliiilor limbajului. „Nivelul universal interesează sinonimia intralingvistică cu privire la problema împrumuturilor, a calculului frazeologic în paralel cu fenomenul poligenezei și asta pentru că, deseori, se întâmplă ca expresii împrumutate sau calchiate să intre în relații de sinonimie cu altă expresie sau alte expresii din limba de adopție. Sinonimia intralingvistică [...] este singura cu adevărat valabilă” (Munteanu 2006). Prin urmare, transferurile semantice care se regăsesc în unii termeni și expresii frazeologice, calcuri, din traduceriile lui Eminescu, pot fi catalogate drept sinonime intralingvistice.

Plecând de la premiza că în activitatea de traducător, poetul Eminescu a dominat în actul ingrat al translării recreând, reformulând și, în sfârșit, dând valoare artistică cuvintelor, am ales pentru exemplificare următoarele cuvinte. De pildă, Eminescu preferă în locul neologismului *real*, cuvântul românesc *aievea* și derivatul *aievnic*. Cunoștința *reală*, în textul eminescian este cunoștința *aievea* (Eminescu 1984: 67), *cugetare aievnică* (*ibidem*: 197), etc. Dacă în poeme cuvântul *aievea* este folosit pentru eufonia lui, multiplele vocale sugerând dilatarea fără limite a timpului, în traduceri este posibil să fi fost influențat de limbajul *Logicei* lui E. Murgu, unde aceste vocabule apar frecvent. Între *izvor* și *sursă*, în contextul traducerii din Kant, selectează termenul românesc *izvor*: „Timp și spațiu sunt deci *două izvoară* de cunoștințe” (*ibidem*: 95). Cunoștința noastră răsare din *două izvoare*, ale sufletului (*ibidem*: 104). Cititorul poemelor eminesciene sigur va rememora versurile: „Acolo *lângă izvoară* iarba pare de omăt”, fapt care adaugă cuvintelor conotații, probabil negândite de traducător.

În concluzie, opera de traducător a lui Eminescu are în cultura românească o deosebită importanță. Pe de o parte, traduceriile eminesciene aduc în planul larg al culturii naționale importante opere filozofice, literare, de teorie (estetică) a teatrului, de lingvistică, din cultura universală. Pe de altă parte, în planul limbii române, Eminescu, prin traduceriile sale, contribuie la neologizarea și modernizarea acesteia prin numeroase serii sinonimice, prin reconsiderarea sensului unor vechi cuvinte românești. Felul în care a știut să armonizeze toate aceste elemente lexicale demonstrează că, aproape întotdeauna, Eminescu a aflat „cuvântul ce exprimă adevărul”.

Bibliografie

- Caracostea 2000: D. Caracostea, *Expresivitatea limbii române*, Iași, Editura Polirom.
- Călinescu 1976 I, II: G. Călinescu, *Opera lui M. Eminescu*, București, Editura Minerva, vol. I–II.
- Eminescu 1970: M. Eminescu *despre cultură și artă*, Iași, Editura Junimea.
- Eminescu 1979: M. Eminescu, *Opere*, București, Editura Minerva, vol. V.
- Eminescu 1984: M. Eminescu, *Opere*, București, Editura Minerva, vol. VII.
- Munteanu 1990: Eugen Munteanu, *Tipuri de calcuri lexicale în Biblia de la București (1688) și în versiunile preliminare contemporane cu exemplificări din cartea înțelepciunii lui Solomon*, în „Analele Științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza»” din Iași (serie nouă), Lingvistică, t. XXXVI.
- Munteanu 2006: C. Munteanu, *Nu există sinonimie interlingvistică cu referire la sinonimia frazeologică*, în „Limba română” (Chișinău), nr. 4–6, an XVI.
- Noica 1992: C. Noica, *Introducere în miracolul eminescian*, București, Editura Humanitas.
- Oprea 1996: Ioan Oprea, *Terminologia filozofică românească modernă*, București, Editura Științifică.
- Rusu 1979: Aurelia Rusu, *Prefață la ediția critică, note și variante, Mihai Eminescu, Opere V*, București, Editura Minerva.

Eminescu Looking for the “Word that Expresses the Truth”

A researcher can write about Mihai Eminescu only when he has something really important and, especially new to say. In the Romanian literary criticism, over the 125 years since the death of Eminescu, hundreds, thousands of articles, studies and books that have examined themes, motifs of Eminescu’s poetry have appeared, they have studied the sources of inspiration, they have made classifications, in a word they “invaded” Eminescu’s territory, seeking to know it, to master it and, especially, to explain it to others through the filter of their own sensibilities and culture. Among others, Aurelia Rusu, G. Călinescu, C. Noica, Zoe Dumitrescu Bușulenga, I. Oprea, etc. wrote about *Mihai Eminescu the translator*.

Zoe Dumitrescu Bușulenga highlights “the poet’s pleasure to translate” and notes the effort of “assimilation and naturalization of so many difficult concepts” both from the field of the theory of dramatic creation and of the philosophy and other fields. The comments from our article dare to capture this laborious work of the translator, of the creator of literary Romanian language to find the most suitable Romanian correspondences for some German words that entered the Romanian language and thanks to the Eminescu’s interpretation from Kant, Röttscher. The fruits of Eminescu’s work as a translator are found in two directions. On the one hand, in bringing important philosophical, historical, literary and linguistic theory works in the general plan of the Romanian culture. On the other hand, in the plan of the Romanian language, M. Eminescu contributes with the translations referred to the neologization and the modernization of the literary language, its enrichment with many unexpected series of synonyms of great beauty and expressiveness.